Palva-tutkimus

Paljon palveluita käyttävien palveluketjun vaikuttavuus ja kustannusvaikuttavuus sosiaali- ja terveydenhuollossa

Alustavia tuloksia palveluketjujen toiminnasta, vaikuttavuudesta ja kustannusvaikuttavuudesta.

Pohjois-Savon hyvinvointialue

SiunSOTE POHJOIS-KARJALAN HYVINVOINTIALUE

ELOISA Etelä-Savon hyvinvointialue

KESKI-SUOMEN HYVINVOINTI-ALUE

DIAK

ISO Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus

UNIVERSITY OF EASTERN FINLAND

Suomen kestävän kasvun ohjelma

Euroopan unionin rahoittama NextGenerationEU

Miksi palveluketjujen vaikuttavuuden tutkiminen on tärkeää?

SOTE-uudistuksen yhtenä tavoitteena on saumattomien hoitoprosessien toteutuminen erityisesti potilailla, jotka käyttävät paljon sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita (Valtioneuvosto 2023). Sosiaali- ja terveydenhuollon integraatiossa keskeisiä tavoitteita ovat hoidon ja palvelujen laadun turvaaminen, päällekkäisen työn poistaminen ja palvelukokonaisuuksien ja palveluketjujen kehittäminen. Tästä huolimatta tutkimukset osoittavat, että asiakkaan tarpeet ja palvelut eivät aina kohtaa, palveluissa on päällekkäisyyttä, ja palveluketjut eivät toimi.

Tutkimuksen avulla saamme vaikuttavuus- ja kustannusvaikuttavuustietoa paljon palveluita käyttävien asiakkaiden hoidon laadun parantamiseksi sekä palvelujen johtamisen tueksi Itä-Suomen yhteistyöalueella (YTA). Hyvässä hoitotasapainossa olevat potilaat saavat vähemmän sairauksista johtuvia komplikaatioita ja hoitoprosessien onnistuminen odotetulla tavalla vähentää hoidon kokonaiskustannuksia.

Osatutkimuksilla I-IV vaikuttavuustietoa paljon palveluita käyttävien palveluketjujen kehittämisen tueksi

PALVA-tutkimushankkeen kokonaisuus rakentuu neljästä osatutkimuksesta.

Osatutkimuksessa I (PI Pekka Mäntyselkä) selvitetään sosiaali- ja terveydenhuollon koordinoimattoman monikäytön syitä ja palveluiden solmukohtia monimenetelmällisesti perustuen rekistereistä ja haastatteluista saatavaan tietoon Pohjois-Savon ja Etelä-Savon alueella.

Alustavissa tuloksissa ilmenivät haastateltavien asiakkaiden kokemukset palveluiden pirstaleisuudesta, hankalasta saatavuudesta sekä hoidon jatkuvuuden haasteista ennen nimettyä omahoitajaa. Nimetty omahoitaja lisäsi asiakkaiden turvallisuuden tunteen kokemusta ja asiakkaat arvioivat omahoitajuuden vähentäneen käyntimääriä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa. Tuloksissa korostui tarve parantaa hoidon jatkuvuutta, asiakasta osallistavaa moniammatillista yhteistyötä, vuorovaikutusta ammattilaisen ja asiakkaan välillä sekä asiakkaan osallistamista aktiivisemmin oman hoidon ja kuntoutuksen suunnitteluun.

Osatutkimuksessa II (PI Tiina Laatikainen) tutkitaan monisairaiden ja paljon palveluita käyttävien asiakasryhmien hoidon laatua, vaikuttavuutta ja kustannusvaikuttavuutta Pohjois-Karjalan alueella. Monimuotoisten palveluprosessien tarkastelun perustana ovat sähköiset asiakasrekisterit.

Tulosten perusteella perusterveydenhuollossa käyttöön otettu tiimimalli lisäsi perusterveydenhuollon avosairaanhoidon hoitajakontakteja muutaman vuoden ajan, mutta sen jälkeen niiden määrä laski tiimimallia edeltävälle tasolle. Muiden kontaktien määrä väheni tiimimallialueilla, samoin kiireellinen hoito perusterveydenhuollossa, mutta ei erikoissairaanhoidossa. Sokerihemoglobiinin (HbA1c) ja LDL-kolesterolin mittausaktiivisuus lisääntyi, mutta ei tilastollisesti merkitsevästi. Myöskään hoitotasapainoon tiimimallilla ei ollut vaikutusta. Tiimimalli näyttää vähentävän diabeteksen hoitoon liittyviä kontakteja ja muuttavan palveluprofiilia etäpalveluiden suuntaan, mutta ei vaikuta hoitotasapainoihin. Pidempiaikaisten vaikutusten ja kustannusvaikutusten arvioimiseksi tarvitaan kuitenkin pidempää seurantaa ja lisää tutkimusta.

Osatutkimuksessa III (PI Aini Pehkonen) tutkitaan monialaisen ja -ammatillisen tuen ja hoidon toimintamallien vaikuttavuutta paljon palveluja tarvitsevissa asiakasryhmissä Pohjois-Savon (Moti-tiimi), Keski-Suomen (Ensilinja) ja Pohjois-Karjalan alueella.

Monialaisesta tiimistä (Moti) saaduissa alustavissa tutkimustuloksissa havaitaan asiakaskäyntien määrän kasvaminen 4-5kk ennen interventiota sosiaali- ja terveydenhuollossa. Intervention jälkeen havaittiin käyntimäärien lasku erityisesti terveydenhuollossa, sosiaalihuollossakin hieman. Ensilinjan toimintamalli on käytössä aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluissa. Alustavissa tuloksissa on havaittu muutosta palveluiden käytössä ennen ja jälkeen Ensilinjan käyttöönottoa: nouseva trendi kääntyi laskuun Ensilinjan jälkeen ja kuukaudessa oli keskimäärin n. 120 käyntiä vähemmän.

Osatutkimuksessa IV (PI Tomi Mäki-Opas) testataan sosiaalipalveluiden vaikuttavuus- ja kustannusvaikuttavuusmittareita, ja kartoitetaan johtajien, työntekijöiden ja ICT-asiantuntijoiden näkemyksiä mittaamisen eduista ja haasteista koko Itä-Suomen yhteistoiminta-alueella.

Alustavat tulokset ja kokemukset osoittavat seuraavaa: terveyssosiaalityöllä on positiivisia vaikutuksia asiakkaisiin lyhyellä seurantajaksolla. Sosiaalihuollon työntekijöiden näkökulmasta vaikuttavuuden mittaaminen on tärkeää, mutta siihen on liian vähän aikaa ja resursseja. Ammattilaisilla on selkeä ymmärrys, millainen työtä tukevan mittarin ja sitä hyödyntävän digitaalisen järjestelmän tulisi olla. Sosiaalihuollon toimialueilla oli paljon vaihtelevia käytäntöjä siinä, miten vaikuttavuutta mitataan tai on mitattu. Lisäksi kaivattiin laajempaa yhteistyötä siitä, miten erilaisia vaikuttavuusmittareita voidaan hyödyntää asiakastyössä ja tiedolla johtamisessa.

Tutkimusten osoittamia hyötyjä

- Tunnistettu monialaisten interventioiden tärkeys palvelujen vaikuttavuuden ja kustannustehokkuuden vahvistamisessa.
- Osoitettu haasteet vaikuttavuusosaamisessa ja vaikuttavuuden mittaamisessa.
- Tunnistettu, millaista vaikuttavuustietoa hyvinvointialueilla on käytettävissä ja miten sitä voidaan käyttää tiedolla johtamisen tukena.
- Tunnistettu tutkimusinfran haasteita ja kehittämisen mahdollisuuksia.
- Tunnistettu datankäytön kehittämismahdollisuuksia esimerkiksi kirjaamisen, aineiston hallinnan ja käytettävyyden näkökulmista.

Mitä seuraavaksi?

- Tarvitaan lisätutkimusta pidemmällä seuranta-ajalla ja vahvemmilla tutkimusasetelmilla, jotta osa tehdyistä havainnoista palvelujen ja toiminnan vaikuttavuudesta ja kustannusvaikuttavuudesta voidaan varmistaa.
- Tarvitaan vahvempaa resursointia vaikuttavuustutkimusta edellyttävän tutkimus-, kehitys- ja innovaatioinfrastruktuurin kehittämiseen ja ylläpitämiseen.
- Tutkimuksessa tunnistettiin sosiaalihuollon ammattilaisten varauksellinen suhtautuminen vaikuttavuuden mittaamiseen ja arviointiin, joten ammattilaisten vaikuttavuusosaamista ja tietoisuutta vaikuttavuustiedon hyödyistä asiakastyön näkökulmasta tulee vahvistaa.
- Toimijoiden välistä yhteistyötä on myös tarpeen vahvistaa entisestään, jotta yhdenmukaiset käytännöt vaikuttavuuden mittaamisesta ja hyödyntämisestä sekä tiedolla johtamisessa vahvistuisivat. Tämä edellyttää vahvempaa kansallista tukea.

Osahankkeiden tuloksia tullaan hyödyntämään koko Itä-Suomen yhteistyöalueen palveluiden sujuvoittamisessa ja vaikuttavuuden seurannan parantamisessa. Osahankkeiden tutkimusteemoja pyritään edistämään yhteistyössä alueen tutkimusorganisaatioiden kanssa.

Tutkimusartikkeleita on suunniteltu julkaistavaksi 10, näistä kaksi (2) on jo julkaistu.

Lisätiedot

Paljon palveluita käyttävien palveluketjun vaikuttavuus ja kustannusvaikuttavuus (PALVA) tutkimushanke 2023-2025. Verkossa: https://pshyvinvointialue.fi/palva-tutkimushanke.

Tutkimuskonsortion osatoteuttajia ovat Pohjois-Savon, Etelä-Savon, Keski-Suomen ja Pohjois-Karjalan hyvinvointialueet. Asiantuntijoina ovat mukana Diak sekä 30.6.2025 saakka sosiaalialan osaamiskeskukset Koske ja ISO ja 1.7. alkaen Järvi-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. Osallistujana on myös Itä-Suomen yliopisto.

Tämä esitemateriaali on tuotettu Suomen kestävän kasvun ohjelman (RRP) päätöstilaisuuteen osana Palva-tutkimushanketta. (09/25)